

de sprekend er op gelijkende *Schk. advena* bij ons nogal eens als graanadventief is gevonden, en waarvan ik lang geleden (1917) al eens in de L. N. vertelde; twee of drie vermoedelijk verschillende soorten van het geslacht *Bidens*, die nog niet in bloei waren, dus niet met zekerheid gedetermineerd konden worden en ten slotte *Tagetes minutus* een „Afrikaantje” met heel kleine zeer bleek gele bloempjes, afkomstig uit Z. Amerika, maar in Frankrijk, Zwitserland en Duitsland herhaaldelijk met wol aangevoerd, waarbij soms uitdrukkelijk vermeld staat: met wol uit Australië, waar de plant ingeburgerd is. Fig. 5 geeft een schetsje van een van de lagere stengelbladen, een bloemhoofdje en een vrucht, die zwart is en ijl met witte haartjes bezet. Het pappus wordt gevormd door vijf zeer ongelijke witvliezige schubjes.

Dordrecht.

Ir. A. W. Kloos Jr.

EEN DOCUMENT VAN 'T NAARDERMEER.

Op een goeden dag belde mijn buurman mij op en zei: „Kom eens even, ik heb hier iets, waar je wel belang in zult stellen”. Ik er op af en daar had hij me in zijn studeerkamer een kapitale aquarel hangen, frisch en kleurig en levendig, van niemand minder dan W. Roelofsz en voorstellende: Het Naardermeer met lepelaars en aalscholvers. „Hoe kom je daar aan?” „Gekocht op een tentoonstelling in 1892”. Helaas is de plaat zelf niet gedateerd.

Ik kreeg gereedelijk verlof, een foto van het aquarel te laten nemen en heb dat laten doen door mijn jongen vriend W. v. d. Berg, die voor dit moeilijk werk met al de bezwaren van binnenhuis-belichting en van glas etc. een groote vaardigheid heeft verworven, getuige de mooie reproducties in den catalogus van de Frans Hals-tentoonstelling.

Zoo ben ik dan in de gelegenheid dit document omtrent het Naardermeer te vertoonen, een onbetwistbaar getuigenis dat in de vorige eeuw de aalscholvers in het Naardermeer broedden tegelijk met de lepelaars. Roelofsz woonde in Brussel maar bracht zijn zomers meestal door in Kortenhoef en kwam vandaar in het Naardermeer. De lepelaars broedden in de vorige eeuw ook in het Horster meer bij Nederhorst de Berg, maar dat was in 1882 al drooggemalen.

Vroeger heb ik u al wel eens verteld, maar dat mag hier nog wel eens herhaald worden, dat de aalscholvers uit het Naardermeer verdreven zijn door een visscher. De oude Hoetmer heeft mij dat indertijd verteld, maar ik ben nooit te weten kunnen komen, wanneer dat precies gebeurd is. Het kan niet zoo heel lang geleden zijn.

Die aalscholvers broedden in de lage elzenstruiken. De visscher had gewacht tot de jongen bijna vlug waren, ze gedood, opgehangen aan de elzentwijgen en toen het heele boschje in brand gestoken. Men zou dit kunnen noemen een heftige uiting van hevige ontevredenheid.

Na dien tijd durfden de aalscholvers niet meer broeden in zoo'n onveilig oord en toen ik in 1894 voor het eerst in het Naardermeer kwam, was er dan ook geen sprake van het broeden van aalscholvers en tot enkele jaren geleden hebben zij dan ook niet geprobeerd er hun tenten weer op te slaan. Zooals ge weet zijn ze in de laatste jaren ook weer gaan broeden in de plassen van Ankeveen en Kortenhoef.

Wat nu de aquarel betreft, die leert ons, dat toen ter tijd zoowel de lepelaars als de aalscholvers heel talrijk waren en ook tamelijk mak: anders had Roelofsz nooit de houdingen zoo goed kunnen treffen. Dit is niets bijzonders, want allebei deze in kolonies broedende vogels zijn weinig schuw, wanneer ze maar jaren lang ongestoord blijven en toen Roelofsz er werkte, was het Naardermeer wel even ongenaakbaar als het Zwanewater thans.

Het witte gewemel op den achtergrond geeft wel den indruk, dat er vele honderden lepelaars huisden. Nu heeft zoo'n aquarel natuurlijk geen mathematische zekerheid; de artist kan er zoo veel vogels op pooten als hij voor de wedergave van zijn indruk wenschelijk acht, maar als man van fijnen smaak weet hij zich te hoeden tegen overdrijving.

Welk deel van het Naardermeer hebben wij nu hier voor ons? Nu moeten we even bedenken, dat het meer in de jaren 1881—1883 voor een groot deel is drooggelegd n.l. tot aan de Siepeltjeskade toe. Hoogstwaarschijnlijk is deze aquarel gemaakt in het niet drooggelegde stuk, waar trouwens ook in onzen tijd de lepelaars hebben genesteld, nu hier dan daar. De elzen waar de aalscholvers in broeden, zijn dan misschien die in het verre zuidoostelijke deel van het Meer, benoorden de Maaisloot. Diezelfde elzen hebben later tot woonplaats gediend voor een kolonie purperreigers, maar die zijn later verhuisd naar de rietvelden aan gene zijde van de Siepeltjeskade en naar Jan Hagen's Bosch.

Het water op den achtergrond is dan het Bovenste Blik. De verste achtergrond heb ik niet kunnen analyseeren.

Lepelaars en aalscholvers in het Naardermeer.

Naar een aquarel van W. Roelofsz, bezit van de familie Wolterbeek te Bloemendaal.

Ook de lepelaars hebben die plek verlaten, maar zijn trouw gebleven aan het Bovenste Blik, waar ze zich tegenwoordig verdeelen over drie broedplaatsen.

Het is in deze dagen wel eens goed er aan herinnerd te worden, dat ons plassenland, ons waterland ook groote waarde heeft voor de kunst en daarmee voor het geestelijk leven van ons heele volk en voor de roem van Nederland. Roelofsz, Gabriël, Poggenbeek, de Weissenbruchs, de Marissen, du Chattel, en zoo menig andere hebben ons de schoonheid geopenbaard van Naardermeer, de plassen van Ankeveen, Kortenhoef, Loosdrecht en niet minder die van Nieuwkoop en Noorden. Veel van hun werk prijkt gelukkig in de meeste van onze musea en we zijn trotsch op dat bezit. Maar van nog ontzaglijk meer waarde zijn de landschappen zelve, die nog in lengte van dagen onze opgroeiende jeugd mogen bekoren en de besten onder hen wekken tot daden van kunst en wetenschap, tot verzekering van het levensgeluk van het Volk van Nederland.

JAC. P. THIJSSSE.